

במה בהמה פרק חמישי שבת

- 1 אסם אָנוּ מוֹצֵקֵת דָּל גַּם הוּא יִקְרָא וְלֹא עֵינָהּ: מְשִׁילָא יֵיבָא מְשִׁילָא יֵיבָא
- 2 בית דוד כה אמר יי דינו לבקר משפט והצילו גזול מיד עושה פן יוצא באש חמתו ובערה ואין מכבה מפני רע מעלליהם: ירמיהו כא יב
- 3 יואמר יי אלו עבר בתוך העיר בתוך ירושלים והתוית תו על מצותי האנשים והנאחשים והנאנקים על כל התועבות הנעשות בתוכה: יחזקאל ט ד
- 4 קן בחור והתהלך וקפ וישם תהרגו למשחית ועל כל איש אשר עליו חמתו אל תגשו וממקדשי תחלו וְחָלוּ בְּאֲנָשִׁים וְקִימִים אֲשֶׁר לִפְנֵי הַבַּיִת: יחזקאל ט ו
- 5 וזנה ששה אנשים באים מצדד שער העליון אשר מקנה צפונה ואיש כלי מפצו בידו ואיש אחר בתוכם לבש בדים וקטת היסוד בקמתו ויבאו ויחמדו אצלו מזבח הנחשת: יחזקאל ט ב
- 6 וְעָמְדָה אֲגֻלָּה אֶתְּךָ בְּלִמְתָּה לְעֵינַי מֵאֲבִיקָהּ וְאִישׁ לֹא יִצְלָהָ מִקִּדְּוִי: הוֹשֵׁעַ ב יב
- 7 וְחֹזֵאל מֶלֶךְ אֲרָם לָחֹץ אֵת יִשְׂרָאֵל כֹּל יְמֵי יְהוֹאָכָן: מְלָכִים ב יב כב
- 8 וְיָחֹץ יְיָ אֶתְּךָ וְיִרְמָדְךָ וְיִפֹּן אֲבִיקָהּ לְעֵינַי בְּרִיתוֹ אֵת אֲבִירָם: יִצְחָק וְיַעֲקֹב וְלֹא אָבָה הַשְׁחִיתִים וְלֹא יִשְׁלִיכֶם מֵעַל פְּנֵי עַד עַד: מְלָכִים ב יג כב
- 9 וְיָדֵי בְּעֹלֹת הַמִּזְבֵּחַ וְיָשׁוּ אֲיִלָּהוּ תִּבְיָא וְיֵאמֹר יי אֲלֵיךְ אֲבִירָם יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל הַיּוֹם יָרְדֵּךְ בִּי אֲתָה עֲבָדְךָ בְּיִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבִירָם וּבְדַרְךָ עֲשִׂיתִי אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה: מְלָכִים א טו לו
- 10 לְדַבְרֵי הַמִּשְׁרָה וְלִשְׁלֹמֹה אֵין עַל פֶּסַח דָּוִד וְעַל מַלְכוּתוֹ לְהִבָּן אֲתָה וְלִסְעִידָךְ בְּמִשְׁפַּט וּבְצַדִּיקָה מִשְׁפַּח וְעַד עוֹלָם קָמַת יי צְבָאוֹת תַּעֲשֶׂה אֲתָה: יְשִׁיעוּהוּ ט ו
- 11 הַנֶּפֶשׁ הַחַטָּאת הִיא תְּמוּת בֵּן לֹא יִשָּׂא בְּעוֹן הָאֵב וְאֵב לֹא יִשָּׂא בְּעוֹן הַבֵּן צְדָקַת הַצְּדִיק עֲלֵיו תְּהִיָּה וְרִשְׁעַת הָרָשָׁע עֲלֵיו תְּהִיָּה: יחזקאל יח כ
- 12 וְקִדְרֵי הַשֶּׁבֶט פִּשְׁעֵם וּבִגְדֵיהֶם עֹנֵם: תהלים סג לו

ואע"ג דלא מקבלי אובחינהו מר. היינו היכל דספק אי מקבלי כדאמר בסמוך לפנייהם מי גלוי? אכל היכל דודאי לא מקבלי הנח להם מוטב שיהו שוגגין ולא יהיו מודיין כדאמרין בהמציא כדי יין (בילה דף ג' וסס) וצפרק שאל (לקמן דף קמח): גבי תוספת יוה"כים) **ועל הרשעים תיו"ש דם**. לא

מקרא קאמר הכי אלא שאלמה דהא דכתיב והתוית תו על מלכות האנשים הגנאמים והנאנקים על כל המועצות הנעשות בטובה היינו צדיקים גמורים: **מזבח נחשת** בימי שלמה מי הוה. כדכתיב שלמה הסירו כי היה קטן מהכילג' ולא הא כתיב צדדי הימים (ב ד) ועש שלמה את מזבח הנחשת וי"ל דדרשין ליה כי הכא מזבח שאומרים לפניו **שירה** ככלי נחשת:

קצף אף וחימה. קשה לרשב"א דאמר צפ"ק דמסכת ע"ג (דף ג' וסס) כתיב חימה אין לי וכתיב וקס' וי ועל חימה ומשני כאן לישראל כאן לנכרים אלמא דאין להקב"ה חימה על ישראל וההיא דמס' ע"ג קשה דצפ"ק ארבעה נדרים (דף ג' זב) אמר חימה משה הרגו דכתיב חימה אין לי ופריך והא כתיב כי יגורתי מפני האף והחימה ומשני תרי חימה הוו:

ושמואל אמר תמה זכות אבות ורבי יוחנן אמר תחון זכות אבות. אומר רבינו תס דכות אבות תמה אכל צרית אבות לא תמה דהא כתיב (ויקרא טו) וחכמי את צרימי יעקב אף לחצר גלות ואין אין אנו מוכריין זכות אבות אלא הצרית **ומפני דשמואל דלחנ מיימי חוזל הייך מדכתיב למען צרימו ולא למען זכותו ואומר ר"י דצוקרל רבה (פ' לו) דייק מעד עמה דכפ"י דקונטרס' ולר"י נראה דלא פליגי שמואל ור"י אלא שמואל קאמר לרשעים תמה אכל לצדיקים לא תמה וצדיקים איירי ר"י מעד דהא ר"י אמר בסמוך דמימי חוקי' תמה זכות אבות והכא קאמר דאף צעט חורבן דתמר הכי תחון זכות אבות ועל זה אנו סומכין להוכיח זכות אבות וצפ"ק רבה רבי אחא אומר לעולם זכות אבות קיימת ולעולם אנו מוכרים אותם וכן הוא אומר כי אל רחום וגו' ולא ישכח את צרית אבותינו וגו':**

אין מיתה בלא חטא. פי' (מיתה) לפי שהגורה צבה אף על השגגה ואין יסורים בלא עון של מויד כדאמר צינמא (דף לו): חטאים אלו השגגות ועונות אלו הדונות ואף על גב דלאמר (שנוטות דף ס' ב) גבי עשיר של יה"כ להגין עליו מן היסורים משמע דיסורים צאים על שוגג הכא מיידי ציפורי נגעים שהן מכווערים כדמימי קרא: ארבעה

וקנים. סנהדרין: ריש צקירי. אי שאני רבן איני נכוח אכל מר עוקבא שהוה ראש לי ולך ואז צ"ד יכוח צממין: דכתיב ביום דוד וגו'. לא ענש אלא מי שצידו לשפוט: חוץ מדבר זה. שאל צוקרל על מלכות דבור לטובו ומפני עונש זה מלכות האנשים הנאנקים והנאנקים

על כל המועצות הנעשות בטובה. אלו דיקים: שלא ישלטו בהם מלאכי חבלה. שאני רוצה לשלוח צעיר: היינו דכתיב מעיקרא ועל כל איש אשר עליו חמתו אל תגשו ולצדוק וממקדשי תחלו: ממקודשי. שהוה למקדש מדת הדין וחזר מן הטוב: מי הוה מוצח הנחשת. צימי יחזקאל והלא שלמה גזמו ועשה מוצח אצנים של ל"ב אמה דכתיב (מלכים א ח) כי מוצח הנחשת אשר לפני ה' קטן מהכיל ו' כאלס האומר לחצירו נכס פלוני ופסול לעבודה: ממקום שאומרים שירה. מן הלויים שאומרים שיר ככלי נחשת: סיו סמות. לרשעים: חוסמו של הקב"ה אמת. אמצעות לאומיות וראשון ואחרון על שם איני ראשון ואני אחרון ואני הוא: אלו בני אדם שקיימו הטובה כונה. המיו סימן להם שקיימו הטובה מראש ועד סוף: **ואיש לא ילונא**. שאין עוד זכות לאצות שחללו: ויפן אליהם למען צרימו את אצריהם וגו' ולא השליכס מעל פניו עד עפס. אכל מכאן ואילך השליכס ולא פנה אל צרית אבות: **ה' אלהי אצריהם ואלי יצחק וישראל** היום יודע. שאמה וזכר צרית אצריהם לא מכלל דתמה ועל ידי רחמיים ההכרה להם צימי חוקי': צימי חוקייהו. דכתיב מעתה ועד עולם קנאת ה' לצבות תעשה זאת ולא זכות אבות: בלא חטא. ומטאו של אדם גורס לו מיתה: צעט ונגעיים. היינו יסורים וקאמר שאין צלון אלא משום פקידת עון: צעטיו

אלא מקודשי אלו בני אדם שקיימו את התורה כולה מאלף ועד וימיד והנה ששה אנשים באים מדרך שער העליון אשר מפנה צפונה ואיש כלי מפצו בידו ואיש אחד בתוכם לבוש הבדים וקטת הסופר במתניו ויבאו ויעמדו אצל מזבח הנחשת מזבח הנחשת מי הוה אמר להו הקב"ה התחילו ממוקם שאומרים שירה לפני ומאן גינהו ששה אנשים א"ר חסדא קצף אף וחימה ומשחית ומשבר ומכלה ומ"ש תיו אמר רב תיו תחיה תיו תמות ושמואל אמר תמה זכות אבות ורבי יוחנן אמר תחון זכות אבות ור"ל אמר תיו סוף חותמו של הקב"ה ד' דאמר רבי חגיגא חותמו של הקב"ה אמת (אמר) ר' שמואל בר נחמני אלו בני אדם שקיימו את התור' כולה מאלף ועד תיו מאימתי תמה זכות אבות אמר רב מימות הושע בן בארי שנא' אגלה את נבלתה לעיני מאהביה ואיש לא יצילנה מידי ושמואל אמר מימי חזאל שנאמר וְחֹזֵאל מֶלֶךְ אֲרָם לָחֹץ אֵת יִשְׂרָאֵל כֹּל יְמֵי יְהוֹאָכָן וְאִישׁ לֹא יִצְלָהָ מִקִּדְּוִי: ויחן ה' אותם וירחמם ויפן אליהם למען בריתו את אברהם יצחק ויעקב ולא אבה השחיתם ולא השליכם מעל פניו עד עתה ר' יהושע בן לוי אמר מימי אליהו שנאמר וייהי בעלות המנחה ויגש אליהו הנביא ויאמר ה' אלהי אברהם יצחק וישראל היום יודע כי אתה אלהים בישראל ואני עבדך ובדברך עשיתי [את] כל הדברים האלה וגו' ורבי יוחנן אמר מימי חזקיהו שנאמר למרבה המשרה ולשלוש אין קץ על כסא דוד ועל ממלכתו להכין אותה ולסעדה במשפט ובצדקה מעתה ועד עולם קנאת ה' צבאות תעשה זאת וגו': אמר רב אמי אין מיתה בלא חטא ואין יסורים בלא חטא דכתיב והנפש החושאת היא תמות בן לא ישא בעון האב ואב לא ישא בעון הצדיק עליו תהיה ורשעת הרשע עליו תהיה וגו' אין יסורין בלא עון דכתיב ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם (פרשת אהרן).

- א) נלקמן קנב. וי"ג ועי' מש' בתנאים טו: על הגליון;
- ב) ג'ל אמרה; א) ג' על ד' ע"ש; ד) יומא פ"ט סנהדרין דף ס' א"ל אמר אלו וכו';
- ו) נחשת ע"ג; ז) ד' ד"ה ששה ונחש ע"ג ד' ד"ה ששה כולס; ט) ד"ה צ"ד א"ל; י) ד"ה צ"ד א"ל;

גליון הש"ס

גמ' ר"ה היה יום יום צ"ב ד' י ע"ב מוס' ד"ה עליון: שם א"ל ר"ה לר' לוינו: לובחינהו. ע"י מדרש רבה אבה עמי ד"ה ולא זכר היום נגלו: שם אמר רב משה הושע בן בארי. ויחזקאל פק חלק פק חלק אף לימוד בשם שמואל: תוס' ד"ה מזבח משה וכו' יראה בבלי נחשת. ע"י זמסו דף ט ע"א מוס' ד"ה ה"ק: שם ר"ה ושמואל ד"ה ופירש השמואל דאמר מימי חזאל: אולם צינמלמי פ' חלק מסיים עד עתה עד אמת עפע הזכות קיימת והיית כפי כפי:

מוסף תוספות

- א. כלומר והיה להם למחות עד שיתברר מלמי. שלא יקבלו מהם. מלמי.
- ב. לא נענשים כלל ולא עוד אלא שהשחיתקה נאה להם והוא שאומר. מ"ה א. את העולה ואת הנמחה. מ"ה ה"ק. ד. ונבדקתיב (דברים טו) לא ולא ישיב את ברית אבותיך אשר נשבע להם. מ"ה ה"ק. ה. הכי. מ"ה א. את אברהם. משמע למען בריתו. מ"ה ה"ק. ד. ואת אבות החם עד עתה זכות אבות קיימת. מוס' ה"ה"ס. ג. ופייה. מוס' ה"ה"ס. ד. אלא זכות אבות קיימת לעולם והא דאמר מאימתי תמה זכות אבות היינו לרשעים גמורים כמותם. מוס' ה"ה"ס.

רב נסים גאון

דאמר ר' תינא חותמי של הקב"ה אמת. תמצא עיקר דברי ר' תינא בפרק בל כהן גדול (דף טו) במס' יומא ובפ' ב' מיתות (דף טו) במס' סנהדרין. ובתלמוד ארץ ישראל במסכת סנהדרין אמרו בדבר זה טעם נאה ביותר ונראה לי לכתבה הנה, והכי אמרו מהו חותמו של הקב"ה רב ביבי בשם ר' ראובן אמר אמת, מהו אמת אמר ר' אבין שהוא אלהים חיים ומלך עולם. אמר ר' ששתון בן לקיש אף ראשה דאלפא אמת, מה באמצעיתה, תו בסופה לומר וישעיהו (נב) אני ה' ראשון שלא קיבלתי מלכותי מאחר, ומלכותי היא אלהים שאין לי שותף, ואת אחורני אני הוא שתיק עתיד למוסרה לאחר. ואיתא נמי בבראשית ד' ארשיעא (פרשת אהרן).